

BISERICA, NOUL POPOR AL LUI
DUMNEZEU,
ESTE TRIMISĂ ÎN MISIUNE LA
OAMENII DE ASTĂZI

DIECEZA ROMANO-CATOLICĂ DE IAȘI

Duc in altum!
Înaintați în larg! (Lc 5,4)

In verbo tuo, laxabo rete!
La cuvântul tău, voi arunca
mreaja! (Lc 5,5)

Capitolul XIII

INSTRUIREA ȘI EDUCAȚIA CATOLICĂ ÎN ȘCOALĂ

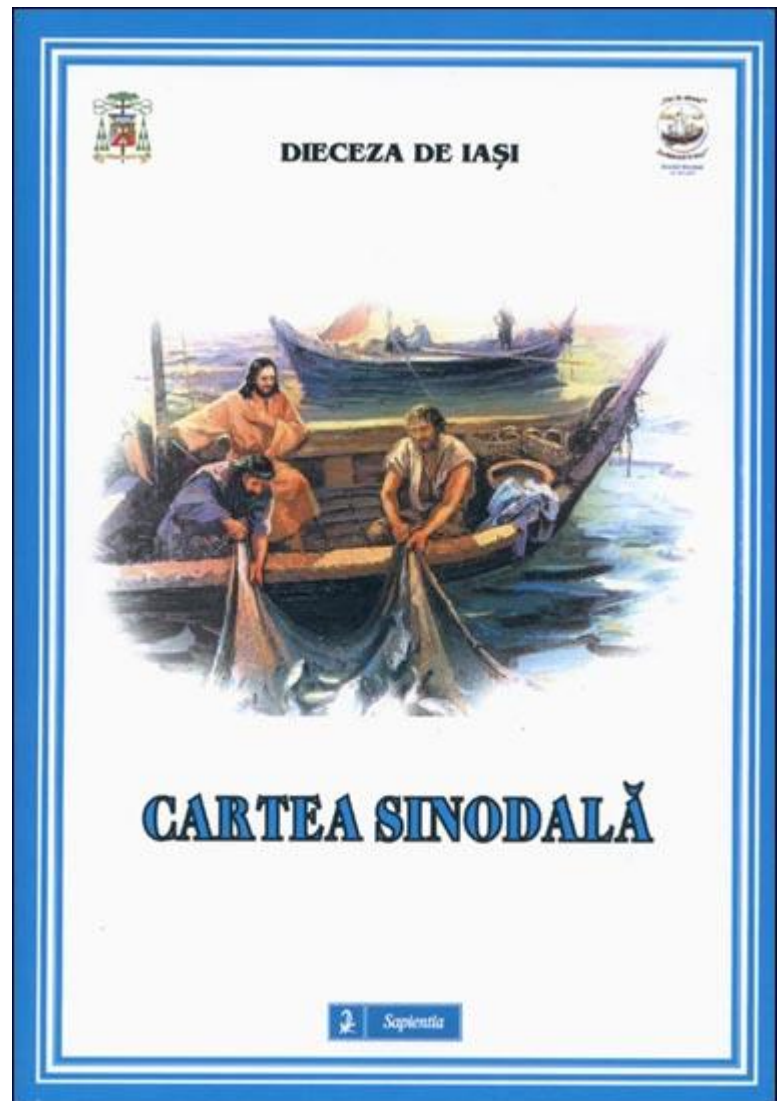
I. BISERICA ȘI EDUCAȚIA ÎN ȘCOALĂ

355. Biserica locală și școala

§ 1. Toți oamenii, indiferent de rasă, condiție sau vârstă, în baza demnității lor de persoane, au dreptul inalienabil la o educație pe măsura menirii lor, adaptată caracterului, sexului, culturii și tradițiilor lor și, în același timp, deschisă relațiilor frățești, pentru a favoriza adevărata unitate și pace pe pământ. Toți creștinii, întrucât au devenit făptură nouă renăscându-se din apă și Duh Sfânt, și astfel, se numesc și sunt într-adevăr fiii lui Dumnezeu, au dreptul la o educație creștină. Aceasta are în vedere atât maturizarea persoanei umane, cât și conștientizarea celor botezați de darul credinței pe care l-au primit (cf. GE 1-2).

§ 2. Biserica locală de Iași susține faptul că educația constituie un aspect important al misiunii sale de evanghelizare a oamenilor.

§ 3. În fața problemelor și a schimbărilor pe care le presupune educația școlară, comunitatea creștină, respectând diferența dintre competențe, trebuie să se implice în viața școlii, pentru a promova o educație bazată pe valori și pentru a garanta tinerilor, de multe ori lipsiți de motivații pentru continuarea studiilor, indiferenți față de

transcendență, fără orizonturi de sens în alegerile lor, o cultură care să fie în slujba persoanei și favorabilă valorilor umane, civile și spirituale.

§ 4. Educația religioasă din școală trebuie considerată ca o chemare autentică de a favoriza binele persoanei; trebuie încurajată și cultivată ca una dintre direcțiile lucrării pastoralității obișnuite, în general, și ca una dintre direcțiile activității pastorale pentru tineri și universitari, în special.

356. Finalitatea educației din școală

Biserica noastră locală este conștientă și recunoaște faptul că școala are în mod esențial o finalitate educativă, chiar dacă este parțială și subsidiară în raport cu familia. Caracteristica specifică școlii, în calitatea sa de ambient educațional de instruire și de relaționare, unde informația hrănește cultura, este aceea de a-l însoți pe elev să ia act în mod treptat și progresiv de identitatea personală, socială și culturală. Instruirea este orientată spre un mod de a fi și se bazează pe cunoștințe, aptitudini și competențe. În acest proces, el devine persoană care comunică și deci se raportează în mod liber și responsabil la sine, la alții, la societate și la Dumnezeu, descoperind sensul existenței sale și al existenței altora.

357. Educația în spiritul valorilor prin școală

§ 1. Deoarece școala constituie pentru copii și pentru tineri o experiență de viață fundamentală cu referire la formarea lor, prezența adulților este de neînlocuit, iar aceștia sunt chemați să favorizeze, printr-o competență profesională solidă și prin mărturia proprie, procesul de educație în lumina unor valori comune, în special, în lumina valorilor de adevăr, libertate și solidaritate.

§ 2. Profesorii au în disciplinele școlare instrumentul specific de educație cu ajutorul căruia îi învață pe elevi să dezvolte capacitățile lor cognitive și volitive în vederea descoperirii adevărului care, deși parțial, e deja participare autentică la adevărul unic.

§ 3. Căutarea adevărului stă la baza formării personale și a conviețuirii civile. De aceea, adulții, tinerii, copiii trebuie să reflecteze împreună și să discute între ei despre criteriile alegerilor de viață și să descopere în felul acesta motivațiile legalității și ale respectării celuilalt, deci ale datoriei proprii, precum și valoarea gratuității. Toate acestea sunt posibile dacă în centrul tuturor preocupărilor din școală se află elevul și se instaurează în școală relații ce scot în evidență demnitatea și drepturile oricărei persoane, în vederea creșterii sale intelectuale și morale. În felul acesta, și cei ce influențează viața școlii pot să contribuie la edificarea unei comunități educative deschise spre viitor.

§ 4. În acest context se situează invitația la totală disponibilitate și la voluntariat, ca experiență de slujire dezinteresată a aproapelui, și cultura păcii, întemeiată pe adevăr și dreptate.

358. Grijă față de situațiile dificile

§ 1. Comunitatea creștină are datoria de a atrage atenția asupra următoarelor situații:

- a) când elevii întrerup procesul de formare, abandonând școala; această situație este deseori provocată de școala însăși, prin faptul că nu are structurile necesare spre a interveni la timp;
- b) când copiii și elevii au nevoie de o grijă specială, pentru că provin din familii cu probleme;
- c) când în școală au loc fenomene de discriminare, de izolare, de corupție și de degradare socială.

§ 2. De aceea, ea se mobilizează pentru a veni în ajutorul celor ce sunt victime în astfel de situații, căutând sprijinul tuturor factorilor responsabili și creând ocazii de reflecție, de dialog, de analiză, identificând, eventual, posibilități de rezolvare.

§ 3. Grijă față de elevii cu nevoi speciale este un moment esențial al creșterii întregii comunități școlare; în acest sens, trebuie încurajat respectul și ajutorul reciproc și trebuie garantată exercitarea deplină a drepturilor ce le revin acestor elevi.

359. Școala și pastorația tinerilor

Responsabilii pastorației tinerilor, fiind atenți la realitățile zilnice în care trăiesc copiii, adolescenții și tinerii, trebuie să se intereseze de ambientul școlar în care ei petrec o perioadă de timp lungă și semnificativă pentru formarea lor. Într-un chip deosebit, ei trebuie să analizeze, să accepte și să susțină inițiativele ce vin din partea școlii și pentru școală și, cât le stă în putință, să colaboreze într-un mod solidar. Nu numai educatorii și profesorii sunt obligați să împlinească această misiune nobile, ci și autoritatea de resort și statul însuși.

360. Mărturia și ajutorul Bisericii în școală

§ 1. În ambientul școlii, misiunea Bisericii de a ajuta și de a da mărturie se manifestă în mai multe feluri:

- a) prin prezența și lucrarea creștinilor care, în diferite grade de responsabilitate, în formă personală sau asociată, se străduiesc să fie promotorii proceselor educaționale;
- b) într-un mod instituțional, prin prezența unor școli catolice sau de inspirație creștină, ca slujire publică într-un proces educațional pluralist;
- c) prin predarea religiei catolice.

§ 2. Biserica noastră locală susține această misiune prin instrumente pastorale specifice la nivel parohial, decanal și diecezan și se implică cu seriozitate în învingerea dificultăților moștenite sau cele ale tranziției.

II. CREȘTINUL ÎN ȘCOALĂ

361. Creștinul în școala statală și nestatală

§ 1. Experiența școlară este, pentru credincioșii care sunt implicați în ea, un domeniu concret unde trebuie unite, dar fără să forțeze acest lucru și rămânând fideli zilnic propriei misiuni, credința și conștiința de sine (elevi și studenți), credința și profesionalitatea (profesori și învățători), credința și dăruirea pentru educație (părinți). Fiind conștienți că aparțin aceleiași comunități ecleziale, toți trebuie să știe cum să se raporteze unii la alții și cum să discute între ei; într-un chip deosebit, să se considere împreună responsabili în ceea ce privește planul educațional al școlii, ca să poată fi disponibili la acceptarea vestirii evanghelice.

§ 2. De aceea, creștinii prezenți în școală să caute și să găsească motive și modalități de dezvoltare a unui plan educațional orientat spre binele comun al elevilor și spre punerea în practică a valorilor umane acceptabile din punct de vedere creștin. Participarea activă și colaborarea senină garantează raporturi rodnice și responsabile între familie, școală, teritoriu și societate, creând condiții pentru formarea generațiilor tinere în spiritul vieții democratice.

362. Părinții

§ 1. Părinții, primii responsabili ai educației fiilor lor, să găsească în școală ajutor și voință de integrare a rolului lor primordial de educatori. Au datoria de a alege în mod responsabil școala și de a participa la activitatea ei de formare, depășind ispita de a delega responsabilitatea, fie prin numeroasele oportunități zilnice de dialog dintre școală și familie, fie printr-o participare reînnoită și activă la organismele colective, potrivit legislației în vigoare.

§ 2. Dreptul fundamental, ca și datoria părinților de a-i educa pe copiii lor, implică faptul ca toată comunitatea creștină să se implice ca să le fie garantată o reală libertate de alegere a școlii în conformitate cu propriile lor convingeri.

363. Elevii

§ 1. Elevii sunt chemați să fie în școală promotori adevărați ai procesului de asimilare a cunoștințelor pentru formarea lor, de care sunt răspunzători față de ei înșiși, față de familie, colegi și societate.

§ 2. Când studiază istoria și realitatea prezentă, când acumulează critic cunoștințe și competențe, în relațiile interpersonale, în descoperirea sensului pentru viața lor, în deschiderea față de lume, ei să dea mărturie despre valorile creștine și să scoată din ele motivații profunde pentru propria lor îmbogățire culturală.

§ 3. Să descopere, de asemenea, sprijin și impuls la implicare în mărturisirea valorilor creștine, a participării și dialogului, potrivit diferitelor exigențe de vârstă, în formele de asociere de inspirație creștină.

364. Profesorii și învățătorii

§ 1. Profesorii și învățătorii, cărora le este încredințată de către familii în mare parte educația elevilor, au un rol educațional de primă importanță. În măsura în care sunt credincioși, membri ai comunității creștine, să trăiască mereu această misiune într-un mod coerent cu Botezul și să dea mărturie de credința lor printr-o profesionalitate trăită din convingere.

§ 2. Implicându-se, prin bogăția propriei persoane, în procesul de educare, să dea dovadă de mare deschidere culturală; să se implice în înnoirea metodologiilor didactico-pedagogice; să fie transparent în a furniza rațiunile modului lor de a gândi și de a acționa, plini de curaj în a traduce idealurile evanghelice în situațiile școlare concrete în care lucrează și potrivit perspectivelor ce pot fi acceptate și de cei ce împărtășesc o credință diferită de cea creștină. Să perceapă potențialitățile diferitelor reforme, actualizate sau în curs de actualizare, pentru a contribui la înnoirea școlii în funcție de finalitățile sale specifice, și să fie disponibili pentru o muncă de echipă. Să adopte aceste atitudini ca răspuns autentic la chemarea specifică de a-i învăța pe alții.

§ 3. Profesorii să-i ajute în timpul predării disciplinelor proprii pe elevi să aprofundeze conținuturile și să se întrebe în legătură cu sensul acestora în raport cu dezvoltarea personală și să transmită nu doar adevărul într-un mod corect, ci să intuiască nevoile adânci ale elevilor lor.

§ 4. Personalul de conducere, în special, să-și îndeplinească misiunea sa de animare și de coordonare, în spirit de slujire.

§ 5. Pentru a promova spiritualitatea proprie și competența, profesorii și învățătorii să ceară și să ofere sprijin asociațiilor și inițiativelor profesionale, fiind convinși că de formarea umană, creștină și profesională a celor ce lucrează în școală depinde și calitatea ei.

365. Personalul administrativ, tehnic și auxiliar

Personalul administrativ, tehnic și auxiliar să se simtă implicat în slujirea educațională, nu doar prin mărturia personală de credință și de slujire, ci și prin crearea unui stil și a unei atmosfere de raporturi interpersonale în școală.

III. ȘCOALA CATOLICĂ

366. Școala catolică în Biserica locală

§ 1. Biserica noastră locală, în cadrul planului său pastoral, recunoaște și susține contribuția de neînlocuit și originală a școlii catolice, de la care se așteaptă să fie o expresie a creativității educaționale a comunității creștine și, deci, instrument și loc de evanghelizare, chiar dacă pentru moment are forme simple de implicare și este la un început de drum.

§ 2. Școala catolică, în calitatea ei de școală a comunității catolice, este o realitate eclezială. Prin urmare, nu va fi în contrast cu activitatea parohială și nici nu poate să o ignore, din moment ce ambele au același obiectiv final, adică maturizarea copiilor și tinerilor, chiar dacă folosesc mijloace diferite.

§ 3. Biserica noastră locală cere școlilor catolice să fie fidele propriei lor identități, căutând, în același timp, să fie deschise tuturor, identificând modalități de a depăși orice formă de discriminare.

367. Caracteristicile școlii catolice

§ 1. Școala catolică, deși urmărește realizarea obiectivelor culturale și educaționale specifice oricărei școli, se caracterizează prin obiective educaționale proprii. Ele constau în concretizarea spiritului evanghelizator și educațional din Biserică, cu ajutorul unei comunități educaționale pătrunse de credința creștină și gata să o transmită. Educația se prezintă, în consecință, ca educație creștină, în care asimilarea sistematică și critică a culturii are loc în lumea credinței.

§ 2. Chiar predarea religiei catolice, programată în mod interdisciplinar, tinde să-i conducă treptat pe elevi la o cunoaștere organizată a conținuturilor credinței creștine, în vederea unor alegeri libere și responsabile. De aceea, este necesar să fie însoțită de propuneri de experiențe ecleziale, caritative și spirituale, în strânsă legătură cu planurile pastorației tinerilor, într-un raport de colaborare reciprocă cu parohiile.

368. Planul educațional al școlii catolice

§ 1. Pentru ca școala catolică să-și îndeplinească misiunea sa, planul educațional este un instrument indispensabil. Acest plan trebuie să-i implice responsabil, atât în formulare, cât și în verificarea lui periodică, pe toți membrii comunității școlare, astfel încât, fiind acceptat de toți, de toți să fie și pus în practică.

§ 2. Printre elementele fundamentale ale unui astfel de plan educațional, transpuse în forme adecvate situației și istoriei fiecărei instituții, să fie cuprinse: natura și finalitatea școlii catolice; legătura cu Biserica noastră locală, exprimată în acceptarea planului pastoral propus de Episcop; carisma specifică a celor care gestionează școala.

369. Perspectiva misionară și vocațională

§ 1. Prin natura sa, școala catolică face parte din pastorația Diecezei, în special, a pastorației tinerilor. Ea își propune să fie deschisă tuturor familiilor și celor care

întâmpină greutăți în educația creștină a fiilor, cu condiția de a împărtăși planul educațional. Astfel, propunerea valorilor inspirate din credință intenționează să corecteze prin puterea Evangheliei criteriile de judecată, valorile hotărâtoare, liniile de gândire, izvoarele de inspirație și modelele de viață ale omenirii, care sunt în contrast cu Cuvântul lui Dumnezeu.

§ 2. În asumarea acestei misiuni, în care să fie implicați și părinții, școala catolică trebuie să propună tinerilor alegeri angajante de viață, motivate de experiența de slujire în Biserică și în societate.

§ 3. Foștii elevi ai școlilor catolice, care au primit o formare în spiritul valorilor umane și sociale creștine, sunt chemați să slujească Biserica și societatea prin mărturia lor de viață în diferitele locuri în care trăiesc și muncesc.

370. Deschiderea școlilor catolice de inspirație creștină

Pentru deschiderea școlilor caracterizate de o orientare educațională inspirată din principiile doctrinei catolice, să se facă verificările necesare de autoritățile ecleziastice competente din Dieceză, și cu scopul de a valorifica și coordona toate potențialitățile prezente în Dieceză potrivit dispozițiilor diecezane.

371. Calificativul de școală catolică

Potrivit can. 803, § 3 din *Codul de drept canonic*, "nici o școală, deși este efectiv catolică, să nu poarte numele de școală catolică, decât dacă are consimțământul autorității ecleziastice competente". De aceea, orice instituție care dorește să intre în rândul școlilor catolice trebuie să prezinte o cerere Episcopului, prin intermediul Oficiului diecezan competent.

372. Căminele bisericești pentru elevi și studenți

§ 1. Căminele bisericești pentru elevi și studenți se definesc drept școli catolice și depind de autoritatea Episcopului.

§ 2. În planul lor de educație, ele trebuie:

- a) să asume în formă explicită planul pastoral al Diezei;
- b) să aplice, în lucrarea educațională zilnică, precizările Episcopului, într-un raport de colaborare reciprocă cu parohiile și alte instituții din teritoriul în care se află.

373. Grădinițele de copii

§ 1. Deoarece grădinița de copii a dobândit o importanță semnificativă în interiorul sistemului de învățământ, comunitatea creștină trebuie să-i acorde o atenție deosebită. Merită o atenție specială grădinițele susținute de parohii și de ordinele călugărești,

imagine convingătoare a implicării lor educaționale. Ele devin din ce în ce mai mult o realitate a comunităților noastre.

§ 2. Pentru a garanta continuitatea acelor grădinițe ce se află în dificultăți economice sau de organizare, este nevoie de a se căuta și de a se găsi forme de solidaritate și de susținere, la nivel interparohial, decanal sau diecezan, chiar internațional, ca semn al colaborării tuturor pentru sectorul educațional creștin.

IV. PREDAREA RELIGIEI CATOLICE

374. Semnificația predării religiei catolice

§ 1. Biserica Catolică din România, precum și Biserica noastră locală se bucură că religia a revenit în școli și sprijină predarea religiei catolice la elevii de confesiune catolică, potrivit Legii învățământului nr. 84 / 1995, art. 9, și revizuită în 1998.

§ 2. Prin predarea religiei catolice, Biserica locală nu-și propune să trezească imediat o adeziune de credință, ci să prezinte în mod fundamentat conținuturile și valorile creștinismului, ca ocazie adevărată de creștere a elevilor și tinerilor, ținând cont de finalitatea școlii.

§ 3. Conținuturile predării religiei catolice, în mod obiectiv deschise spre interdisciplinaritate, recomandă următoarele:

- a) aprofundarea semnificației faptului religios, a religiei creștine și a celorlalte religii;
- b) stabilirea unui raport strâns între studiu și situația existențială;
- c) formarea unor convingeri, atitudini și comportamente moral-creștine.

§ 4. Este necesar să se prezinte copiilor care participă la cateheza parohială și părinților acestora motivele pentru care trebuie să frecventeze ora de religie catolică în școală.

375. Profesorii de religie

§ 1. Prin felul lor de a fi, prin pregătirea profesională și prin trăirea unității dintre viață și credință, profesorii de religie catolică trebuie să fie respectabili și credibili pentru elevi și colegi și să-și îndeplinească misiunea lor potrivit finalităților și programelor în vigoare.

§ 2. Să obțină titlurile profesionale cerute de Legea învățământului în vigoare și precizate de Episcopul diecezan.

§ 3. Ceilalți profesori catolici să aprecieze predarea religiei și să colaboreze pentru a realiza în mod eficient introducerea și păstrarea ei în curriculum-ul obligatoriu.

376. grija față de profesorii de religie

§ 1. Biserica noastră locală se îngrijește mereu de formarea și calificarea profesorilor de religie, pentru ca activitatea lor didactică și mărturia lor să fie ocazii reale de creștere culturală a elevilor, iar implicarea lor să fie constructivă și eficientă în realitatea școlară. Pentru împlinirea unui astfel de mandat, au nevoie de actele doveditoare ale pregătirii profesionale și de "missio canonica".

§ 2. Laicii care predau religia să fie încurajați să aprecieze ora de religie, să o considere o vocație adevărată și specifică și să fie ajutați să întrețină legături veritabile cu comunitatea creștină în care trăiesc.

§ 3. Comunitatea creștină să se implice, atât cât îi stă în putință, pentru ca situația predării religiei catolice în ansamblu și situația profesională și juridică a profesorilor de religie să fie definite fără discriminări și pentru ca activitatea profesorilor să fie respectată și valorificată la nivel eclezial și civil.

377. Preoții-profesori de religie

§ 1. În cadrul școlii, prezența preoților-profesori de religie poate avea o semnificație deosebită. De aceea, preoții implicați în predarea religiei în școală să fie ajutați să obțină competența necesară din punct de vedere metodic și pedagogic și să dispună de timpul necesar pentru a-și îndeplini misiunea lor, care include o participare serioasă la toate obligațiile școlare.

§ 2. Să se încurajeze și prezența preoților care își asumă ca misiune, în mod prevalent, predarea religiei și grija față de pastorația școlară.

V. INSTRUMENTE ALE PASTORAȚIEI ȘCOLARE

378. Oficiul pentru pastorația școlară și predarea religiei

§ 1. Biserica noastră locală coordonează activitatea sa din școli prin Oficiul pentru pastorația școlară și predarea religiei, căruia îi revine, în colaborare cu Oficiul pentru pastorația tineretului, copiilor și asociațiilor, misiunea de a crea o pastorație unitară, oferind instrumente de studiu, de muncă și de informare cu privire la problemele școlilor.

§ 2. Oficiul pentru pastorația școlară și predarea religiei urmărește modul în care profesorii de religie din școli își îndeplinesc misiunea lor și reglementează procedurile pentru primirea aprobării din partea episcopului ("*missio canonica*") pentru a continua această activitate.

§ 3. În ceea ce privește predarea religiei în școli, Oficiul ține o strânsă legătură cu inspectoratele școlare județene pentru respectarea normelor privind predarea religiei catolice în școli. De asemenea,

a) urmărește animarea unei prezențe și a unei implicări active a învățătorilor și profesorilor catolici în școală, în direcția unei coresponsabilități în procesul educativ de inspirație creștină;

b) favorizează dialogul și propune inițiative de formare a unor asociații și mișcări formate din profesori și educatori catolici;

c) sensibilizează comunitățile pentru promovarea unei informări adecvate la nivel decanal și parohial, pentru susținerea și prezența calificată a creștinilor catolici în școli, acolo unde este posibil;

d) cu privire la organizarea de școli catolice și de inspirație creștină, Oficiul urmărește procedurile legale de organizare a unor asemenea școli pe teritoriul Diecezei, începând de la grădinițe până la nivel liceal, dezvoltând raporturi de colaborare cu autoritățile competente și școli similare existente în țară;

e) pentru coordonarea unitară a activităților scolastice, responsabilii pentru predarea religiei în școli din fiecare județ se constituie într-o comisie specială la nivel diecezan; această comisie va analiza și va susține toate inițiativele pentru apărarea drepturilor copiilor catolici din școli. Comisia se va întruni periodic sub președinția responsabilului acestui Oficiu, în funcție de necesități, pentru analizarea problemelor specifice și a situațiilor particulare din școli.

§ 4. Oficiul pentru pastorația școlară și predarea religiei are grijă de învățământul religios din școlile prezente pe teritoriul Diecezei. În special, acesta se ocupă de:

a) formarea permanentă a profesorilor de religie;

b) verifică modul cum profesorii de religie își îndeplinesc datoriile;

c) revocă din misiunea lor profesorii de religie sau învățătorii care predau religia, în cazul în care contravin normelor bisericești în materie;

d) are grijă de elaborarea manualelor, programelor și a materialului didactic auxiliar pentru predarea religiei;

e) stabilește și promovează diferitele inițiative în domeniul acestei materii din școli ("olimpiadele", diferite cursuri speciale de formare, a profesorilor).

În desfășurarea acestor activități pot fi cooptați și experți în materie, sub coordonarea responsabilului acestui Oficiu.